
Käyttötalouden toteutuminen, Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Toimialajohtaja Jukka Koponen

Toimintaympäristön kuvaus

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut -toimiala on yksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen neljästä palvelutoimialasta. Toimialalla tuotetaan pelastuslain (379/2011) nojalla onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan, tilanne- ja johtokeskuspalveluiden sekä valmiuden ja varautumisen palveluita. Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään vahingon seurauksia. Pohjois-Savon pelastustoimen palvelut tuotetaan lähipalveluperiaatteiden mukaisesti maakunnan alueella sijaitsevilta 32 pelastusasemalta. Lisäksi pelastusasemaverkkoa täydentää seitsemän (7) sopimuspalokunnilla olevaa pelastusasemaa.

Pelastuslaitos on osallistunut vuonna 2025 ensihoitopalveluiden tuottamiseen hyvinvointialueen päättämällä ja yleiset palvelut toimialan kanssa sovitun mukaisesti Kuopion kantakaupungin alueella ja Varkaudessa.

Pelastuslain lisäksi pelastustoimelle on muodostunut merkittäviä tehtäviä ja vastuuta valmiuslain (1552/2011) Väestönsuojelu ja evakuointi -luvun mukaisesti. Lisäksi pelastusviranomaisen on valvonut säädösten mukaisesti vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä huolehtinut räjähteiden ja ilitulitteiden kaupan varastoinnin valvonnasta ja tarkastuksista.

Turvallisuuspalveluiden palveluyksikössä on tuotettu hyvinvointialueelle organisaatioturvallisuuden palveluita sekä turvallisuuskoulutusta. Organisaatioturvallisuuden tehtävät ovat liittyneet muun muassa henkilökunnan ja toimitilojen turvallisuuden varmistamiseen, vartiointipalvelujen järjestämiseen sekä hälytys- ja kameravalvonnan ym. teknisten järjestelmien hoitamiseen. Lisäksi palveluyksikkö tuottaa teknisen toimen palveluita sekä turvallisuuskoulutuspalveluita hyvinvointialueen henkilöstölle ja osin myös ulkopuolisille tahoille.

Pohjois-Savon pelastustoimi on käynnistänyt 4/2025 valtioneuvoston asetuksessa Tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoaminen (145/2024) säädetyn mukaisen tilanne- ja johtokeskustoiminnan ja tuottaa asetuksessa säädetyn mukaisia 24/7/365 palveluita sekä erityisvalmiutta Itä-Suomen yhteistyöalueella. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen vastuulla olevan pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä olevalla erityisvalmiudella tarkoitetaan muun muassa kykyä ennakoivan tilanteen alueelliseen seurantaan ja pelastustoiminnan aikaiseen johtamisen tukemiseen. Lisäksi erityisvalmiuteen kuuluu niihin liittyvä välitön johtamisvalmius ja päätöksentekokyky.

Lisäksi pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut –toimialan vastuulle on siirretty hyvinvointialuekonsernin sisäisen valvonnan toteuttaminen sekä riskienhallinnan prosessien koordinaatio- ja kehittämistehtävät elokuusta 2025 alkaen.

Toiminta

Keskeisenä toiminta-ajatuksena on ollut toimialan ja pelastusviranomaisen vastuulle kuuluvien tehtävien mahdollisimman laadukas ja asiakaslähtöinen sekä riskiperusteinen ja lainsäädännön mukainen palveluiden tuottaminen rahoituksen reunaehdot huomioiden. Pelastustoimessa yhtenä keskeisenä painopistealueena on ollut palvelutasopäätöksen 2024–2027 ja sen sisältämien kehittämistoimenpiteiden toimeenpano. Pelastustoimella tulee olla välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimi on paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen sisäisen turvallisuuden palvelu.

Yhteistoimintaneuvottelun 2025 tulokseen ja toimeenpanoon sisältyi erillistä neuvottelua vaativia osaluonteita, pysyviä henkilöstösäästöjä ja kertaluonteisia säästöjä. Lisäksi voidaan mainita mm. johtamis- ja esihenkilörakenne lähiesihenkilötyössä tarkastelu.

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut -toimiala sopeutti talouttaan TA25 -raamin mukaisesti. Palveluntuotannon toteuttamiseen muodostui haasteita, jonka vaikutuksia arvioitiin pelastuslaitoksen ylemmän hallinnon toimesta säännöllisesti. Kaikkia tilivelvollisia ja toimielimiä velvoitettiin tekemään ylijäämäinen tilinpäätös aluehallituksen päätöksen mukaisesti 6/2025, joka vaikutti toimialan henkilöstö- ja työvuorovahvuuksien suunnitteluun näkyen vajaavahvuuksina pelastusasemilla. Talouden hallintaa haastoivat myös 2/2025 ja 6/2025 jaettujen järjestelyvaraerien vaikutukset, jotka olivat 0,4 M€. Sopeutustoimenpiteiden vaikutuksista viestittiin henkilökunnalle säännöllisesti ja mahdollisimman proaktiivisesti, jolloin henkilökunta oli tietoinen sopeutustoimenpiteiden perusteista ja vaikutuksista arjen palveluntuotannon toteuttamisen osalta. Aluevaltuusto vahvisti talousarviomuutoksen joulukuussa, jonka vuoksi toimiala saavutti ylijäämäisen tilinpäätöksen.

Valmius ja varautuminen

Pelastuslaitos tuotti vuonna 2025 varautumisen ja valmiussuunnittelun lakisääteisiä palveluita. Lakisääteisiä palveluita pystyttiin pääosin tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Palveluiden tuotantoon vaikutti hidastavasti aikaisempien yhteistoimintaneuvotteluiden aiheuttamat resurssimuutokset, jonka seurauksena varautumisen ja valmiuden tehtäviä hoidettiin yhden henkilötövuoden vajauksella syksyyn 2025 asti suunnitellun kolmen henkilötövuoden sijaan.

Pohjois-Savon hyvinvointialue osallistui helmikuussa Kainuun prikaatin johtamaan Northern Stone 25 -paikallispuolustusharjoitukseen. Harjoitus kokosi yhteen eri toimijoita, joiden yhteistyö on keskeistä poikkeus- ja häiriötilanteiden hallinnassa. Mukana oli useita viranomaisia pelastuslaitokselta, poliisista, puolustusvoimilta ja sosiaali- ja terveystoimesta. Lisäksi mukana oli kuntien ja kaupunkien edustajia, järjestöjä sekä vapaaehtoisia.

Evakuointisuunnittelua edistettiin vuoden 2025 aikana aktiivisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisesti, yhteistyössä muiden Itä-, Kaakkois- ja Keski-Suomen pelastuslaitosten (Ikaros-verkosto) sekä kuntien ja eri viranomaisten kanssa. Vuoden 2025 aikana kokonaisuudistettiin vuonna 2022 laadittu kokonaisturvallisuuden perusteet -asiakirjan sisältö ja asiakirjan nimi muutettiin muotoon ”Kokonaisturvallisuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella – varautumisen ja valmiussuunnittelun konserniohje”. Lisäksi kokonaisuudistettiin hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleinen osa ja käynnistettiin strategia- ja konsernipalveluiden valmiussuunnittelu.

Marras–joulukuun aikana Pohjois-Savon pelastuslaitos järjesti varautumistilaisuuden kymmenellä Pohjois-Savon paikkakunnalla. Varautumiskiertueen tavoitteena oli lisätä asukkaiden tietoisuutta arjen

turvallisuudesta sekä tarjota mahdollisuus avoimeen keskusteluun varautumisesta häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Kiertueen toteutus onnistui suunnitellusti ja se täytti sille asetetut tavoitteet.

Pelastustoiminta

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut -toimialan henkilöstökulut ovat n. 81 % toimialan käyttötaloudesta, joista suurin osa muodostuu pelastusasemilla työskentelevän pelastushenkilöstön henkilöstökuluista. Pelastustoiminnan palveluyksikkö sopeutti pelastusasemien henkilöstöresursseja talouden reunaehtojen mukaisesti, joka näkyi mm. pelastustehtäville osallistuneiden henkilöiden lukumäärissä ja osittain myös valvonta- ja palotarkastustoiminnan valvontasuoritteissa. Pelastustoiminnan palveluita ei täysimääräisesti pystytty toteuttamaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelutasopäätöksessä 2024–2027 määritellyn mukaisesti. Joissakin tapauksissa myös kiireellisen pelastustoiminnan aloittaminen viivästyi.

Vanhempi pelastaja (asemavastaava) toiminnalla on saatu turvattua perustason palvelua pienissä kunnissa. Vuonna 2025 on kuitenkin ollut näkyvissä tehtäville osallistuneiden henkilöiden määrän laskua, joka osaltaan johtuu sivutoimisten henkilöstön vähenemisestä, päätoimisten pelastusasemien minimi- tai vajaavahvuuksista sekä siitä, että talouden vaatimusten takia vastesuunnittelua on ohjattu siten, että pienet tehtävät kohdistuvat lähtökohtaisesti päivystäville työvuoroille. Sopimushenkilöstön motivoimiseksi saatiin ottaa aktiivisuusraha käyttöön vuoden 2025 lopulla, mikä on ollut suuressa merkityksessä sopimushenkilöstön sitoutumisessa pelastustoimintaan. Sopimuspelastajien aktiivisuusraha maksettiin ensimmäisen kerran vuoden 2025 lopussa ja aktiivisuusrahan vaikutuksia seurataan vuonna 2026.

Pelastushenkilöstön riittävyyden ja asetuksessa määritellyn mukaisen kelpoisuusehdon täyttävän pelastushenkilökuntamäärän varmistamiseksi tehtiin aktiivista rekrytointia osallistumalla erilaisiin messutapahtumiin. Pelastajaopiskelijoille toteutettiin kohdennettuja rekrytointitilaisuuksia Pelastusopistolla. Ammattitaitoisen pelastushenkilökunnan saatavuudessa ei tällä hetkellä ole haasteita, mutta talouden reunaehdot eivät mahdollista rekrytointien toteuttamista. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työnantajakuva on hyvä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos toimii osana Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteistä EU-pelastuspalvelumekanismiin kuuluvaa GFFF-V maastopalomuodostelmaa, jonka muodostavat Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson puolustuslaitokset. Maastopalomuodostelma osallistui kesällä 2025 metsäpalojen sammutustehtävään Espanjassa sisäministeriön toimeksiannosta. Tehtävälle osallistui viisi henkilöä Pohjois-Savon pelastuslaitokselta kokonaisvahvuuden ollessa 26 henkilöä. Tehtävän ajan muodostelman jäsenet olivat virkavapaalla omilta pelastuslaitoksiltaan. Kansainvälisen avun lähettämisestä päättää Sisäministeriö, ja muodostelman työnantajana kansainvälisen tehtävän ajan toimii Pelastusopisto. Saatua kokemusta on mahdollista hyödyntää kansallisesti, osana muuta maastopaloihin varautumista ja kansainvälistä yhteistoimintaa.

Pelastustoiminnan palveluita haastaa merkittäväällä tavalla ja samanaikaisesti pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet hankkeen yhteydessä määritellyt suorituskykyvaatimukset, turvallisuuden toimintaympäristöstä nousevat uudet suorituskykyvaatimukset sekä talouden haasteista muodostuvat reunaehdot. Pelastustoiminnan palveluiden kohdistuvien vaatimuksien täyttämiseksi toteutettiin vuonna 2025 sisäisen koulutuksen kehittämisen hanke, jonka yhteydessä laadittiin Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sisäinen koulutusjärjestelmäkokonaisuus. Koulutusjärjestelmäkokonaisuus on laadittu maakunnallisesta ja kaikki henkilökuntaryhmit läpileikkaavasta näkökulmasta, jossa tavoitteena on pelastustoimintaan osallistuvan henkilökunnan

henkilöstövoimavarojen, osaamisen ylläpitäminen sekä kehittäminen koulutus suunnittelun ja jatkuvan oppimisen keinoin. Vuonna 2025 käynnistettiin myös kaksi merkittävää osaamisen ja erityisvalmiuksien kehittämiseen kohdennettua sisäistä pelastuslaitoksen sisäistä työryhmää. Työryhmätyö keskittyi sortumapelastamista (SOPE) ja CBRN(E) valmiuksien ja suorituskyvyn kehittämiseen ja valmistelutyö jatkuu vuonna 2026.

Vuonna 2025 toteutettiin pilotti kotihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyömallista Suonenjoella. Pilotissa pelastaja avustavat tarvittaessa ennalta määritellyn prosessin mukaisesti kotihoitoa toiminnallisissa tehtävissä, joita voivat olla mm. Kotihoidon asiakkaan nostoapu, ajoneuvon tekninen tuki tai lähietsinnän toteuttaminen. Yhteistoimintamallin jatkamisesta tai toiminnan laajentamisesta tehdään kokemuksen perusteella päätös vuoden 2026 aikana.

Onnettomuuksien ehkäisy

Vuonna 2025 määräaikaisten palotarkastusten määrä (1525 kpl) jäi tavoitteesta noin 20 %. Palvelutasopäätöksen mukaiset HTV-resurssit eivät toteutuneet päätoimisten palotarkastajien osalta täysimääräisesti, joka vaikutti valvonta- ja palotarkastustoiminnan toteutumaan Turvallisuusviestinnän osalta vuosittainen tavoite kohdata 15 % Pohjois-Savon asukkaista täyttyi. Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtiin yhteensä 140 päätöstä. Rakentamiseen ja maankäytön suunnitteluun laadittiin yhteensä 450 lausuntoa. Palontutkintoja tehtiin 25 kpl. Viranomaisyhteistyö etenkin poliisin suuntaan toimii hyvin vakiintuneiden toimintamallien ansiosta. Pelastuslaitos osallistui kansalliseen palotarkastusjärjestelmän uudistamishankkeeseen yhden henkilön voimin ja hanketyö jatkuu 2026 loppuun samalla periaatteella. Palotarkastusjärjestelmän uusiminen on kriittinen ja pakollinen Pohjois-Savon pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyä koskettava uudistus.

Muut lainsäädännön mukaiset palvelut saatiin pääosin ylläpidettyä, mutta palveluiden vasteajoissa ja laadussa on haasteita. Kaikkia palveluja ei saatu toteutettua tavoitetasolla (esim. paloriskivalvonta ja pientalojen paloturvallisuuden itsearviointi). Aluehallintoviraston antamat kehittämistarpeet on tunnistettu ja niihin vastataan saatavilla olevan resurssin puitteissa. Lisäksi on tunnistettu tarve prosessikuvauksille, henkilöstön sisäisen koulutukselle ja asiakirjahallinnan kehittämiseksi. Toiminta ei kestä pidempiä poissaoloja ilman merkittäviä vaikutuksia palvelutuotantoon.

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätös 2024–2027

Pelastustoimessa yhtenä keskeisenä painopistealueena on ollut palvelutasopäätöksen 2024–2027 toimeenpano ja sen sisältämien kehittämistoimenpiteiden toimeenpano. Palvelutason toteutumista on seurattu säännöllisesti ja raportoitu kokonaisturvallisuuslautakunnalle. Lisäksi pelastustoimen suunnitelmien korjausvelan umpeen kurominen on ollut erityinen tehtävä huomioiden uusi kansallinen ohjeistus mm. varautumisessa ja yhteistyöalueilla.

Kehittämissuunnitelmassa on nostettu yhdeksi tavoitteeksi henkilöstön kehittäminen, osaamisprofiilin määrittäminen ja työhyvinvoinnin kehittäminen. Pelastuslaitos on osallistunut Työterveyslaitoksen pelastustoimelle kohdennettuun työhyvinvointikyselyn pilotointiin, ja myös hyvinvointialueen omaan työhyvinvointikyselyyn. Kyselyjen tuloksista saadaan hyviä henkilöstön näkökulmia yhteisen toiminnan ja toimintatapojen kehittämiseksi ja vertailua myös muihin pelastuslaitoksiin. Erillisrahoituksella on toteutettu seitsemän kehittämishanketta, joista osa jatkuu vuonna 2026.

Pelastustoimen investoinnit 2025 ovat pääosin toteutuneet suunnitellusti, mutta osa investoinneista siirtyy pitkien toimitusaikojen takia vuodelle 2026. Pelastustoimen Investointisuunnitelma on laadittu vuosille 2026–2030, jonka osalta investointisuunnitelman sisältö vahvistetaan vuosittain.

Ensihoitopalvelut

Ensihoitopalveluiden tuottamiseen kohdennettiin yhdeksän (9) pelastajan työpanos Kuopiossa ja 4,5 pelastajan työpanos Varkaudessa. Lisäksi Pelastuslaitos tuotti ensihoitopalveluihin kuuluvia ensivastepalveluita kaikilta pelastusasemilta koko maakunnan alueella läheisyysperiaatteen mukaisella toimintatavalla. Pelastuslaitoksen henkilökunnan jäseniä voi myös toimia kuljettajana ensihoitoyksikössä, mikäli ensihoitoyksikön ensihoitajaresurssit kohdistetaan potilasturvallisuuden varmistamiseksi potilaan hoitotoimenpiteiden toteuttamiseen ja potilaan tilan vakiinnuttamiseen.

Turvallisuuspalvelut-palveluyksikkö

Organisaatioturvallisuusyksikkö

Pohjois-Savon hyvinvointialueen organisaatioturvallisuusyksikkö vastaa noin 12500 työntekijän ja asiakkaan turvallisuuteen liittyvien järjestelyjen koordinoinnista sekä huolehtii yli 400 toimitilan turvallisuudesta.

Hyvinvointialueella on noin 450 kiinteistöä, joissa pelastussuunnitelmien hallintajärjestelmä Pelsun käyttöönotto on mahdollistanut ajantasaisen ja keskitetysti hallitun turvallisuusdokumentaation. Järjestelmän avulla on pystytty parantamaan työntekijöiden turvallisuutta ja tukemaan paremmin ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä koko alueella tiiviissä yhteistyössä turvallisuushenkilöstön kanssa.

Kiinteistöjen osalta on varmistettu henkilö- ja rikosturvallisuusjärjestelyt yhteistyössä kiinteistönomistajien, turvallisuushenkilöstön, vartiointin sekä muiden toimijoiden kanssa. Organisaatioturvallisuusyksikkö on edistänyt hyvinvointialueen henkilöstön turvallisuusosaamista järjestämällä laaja-alaisesti organisaatioturvallisuuteen liittyviä koulutuksia, turvallisuusharjoituksia ja perehdytyksiä. Lisäksi poistumisturvallisuusselvityksiä on laadittu yhteistyössä yksiköiden kanssa.

Organisaatioturvallisuusyksikön järjestämät turvallisuusyhdyshenkilöiden koulutukset ovat toteutuneet suunnitellusti. Hyvinvointialueella on nimettynä reilut 400 turvallisuusyhdyshenkilöä ja he toimivat yksiköissään esihenkilöiden tukena turvallisuusasioissa.

Vuonna 2025 yksikön toimesta tuotettiin ”turvallista työpäivää” -opas koko henkilökunnan käyttöön. Turvallisuusohjeistuksia on edelleen päivitetty ja uusia ohjeistuksia laadittu turvallisuustietoisuuden lisäämiseksi.

Organisaatioturvallisuusyksikkö on jatkanut tiivistä yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa. Yksikkö toimii asiantuntijana rikosturvallisuuteen liittyvissä tilanteissa yhteistyössä esihenkilöiden ja työsuojelun kanssa. Lisäksi yksikkö toimii aktiivisesti hyvinvointialueen eri yhteistyöryhmissä turvallisuuden asiantuntijana, edistäen ajantasaista ja yhtenäistä turvallisuuskulttuuria koko hyvinvointialueella. Vuonna 2025 yksikkö kilpailutti koko hyvinvointialueen vartiointipalvelut. Lisäksi yksikkö on huolehtinut henkilöturvallisuusselvitysten toteuttamisesta lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

Yksintyöskentelyn turvaa on parannettu käyttöönottamalla HERO-turvallisuusjärjestelmä henkilökunnan käyttöön.

Turvallisuuskoulutus

Pohjois-Savon hyvinvointialueella sote-toimintayksiköiden turvallisuuskoulutus (alkusammutus, poistumisharjoitukset, hätäensiapu ja turvakorttikoulutukset) sisäisenä koulutuksena on toteutunut suunnitellusti ja toimintamuodot vakiintuneet. Koulutuksia järjestettiin 412 (sisäiset ja ulkoiset koulutukset) kertaa ja niihin osallistui 4886 henkilöä. Ulkoinen koulutustarjonta onnistuttiin pitämään suunnitellulla tasolla sekä osallistujamäärän että taloudellisen tavoitteen mukaisesti.

Tekniset palvelut

Pelastustoimen tekniset palvelut tuottivat kaluston kunnossapitoa, hankintaa ja poistoa suunnitellusti. Teknisten palveluiden esihenkilöresurssivajauksesta huolimatta tehtävien uudelleensuunnittelun ja priorisointien avulla palvelutuotanto saatiin turvattua. Tekniset palvelut on toiminut asiantuntijana kaikissa toimialan kaluston hankintaan liittyvissä kilpailutuksissa sekä Sansian että hyvinvointialueen hankintojen kanssa. Suurimpana hankintana oli seitsemän hyvinvointialueen yhteinen raskaan kaluston alustat kilpailutus, joka saatiin päätökseen vuonna 2025. Kilpailutuksessa pelastustoimen tekniset palvelut toimi kilpailutuksen vastuullisena valmistelijana huolehtien kilpailutuksen toteutuksesta. HVA tekniset palvelut tuotti hyvinvointialueen ajoneuvokaluston hallintaa pois lukien ambulanssit. Osana hyvinvointialueen säästötoimia HVA tekniset palvelut aloitti suunnittelemaan hyvinvointialueen soteautojen yhteiskäytön tehostamista.

Talous

Toimintatuotot toteutuivat 0,08 M€ talousarviota suurempana. Myyntituotot ylittyivät 0,02 M€ pääosin koulutuspalvelujen myynnin talousarviota suuremmasta toteutumisesta. Maksutuotot toteutuivat 0,04 M€ talousarviota suurempana. Maksutuotoissa tarkastusmaksutuotot ylittivät talousarvion 0,05 M€. Muut toimintatuotot tiliryhmässä kaluston myyntituotot ylittivät talousarvion 0,08 M€ ja Erhe-maksutulot alittivat talousarvion -0,09 M€. Tuet ja avustukset toteuma vuodelta 2025 oli 0,02 M€ suunniteltua suurempi Onnettomuuksien ehkäisy -projektin saatavien avustusten takia.

Toimintakulut toteutuivat 0,43 M€ talousarviota pienempinä. Henkilöstökulut alittivat talousarvion 0,49 M€. Maksetut palkat, lomarahat ja lomapalkkavelan muutos toteutuivat 0,29 M€ pienempinä, henkilöstökorvaukset -0,11 M€ suurempina. Henkilösivukulut toteutuivat 0,1 M€ talousarviota pienempinä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittivät talousarvion 0,2 M€. Vuokratulot alittivat 0,1 M€.

Toiminnan tavoitteet tai toimenpiteet

Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitos tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään vahingon seurauksia.

Pelastuslaki 379/2011, 27 §:ssä määritellyn lisäksi pelastuslaitos vastaa seuraavista:

1. tuottaa ensihoitopalveluun kuuluvia palveluita siten, kuin hyvinvointialue siitä päättää
2. osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon
3. huolehtii muistakin muussa laissa hyvinvointialueen pelastustoimelle ja pelastusviranomaiselle säädettyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan läheisyysperiaatteen mukaisesti 32 pelastusaseman palveluverkon kautta. Lisäksi pelastustoimen järjestelmään kuuluu mm. sopimuspalokunnat (7), Järvipelastusyhdistyksiä ja muita vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjä ja yhteistyötahoja.

Pelastustoimen kansallisen strategisen päämäärän 2015-2025 mukaan pelastustoimi parantaa yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa - myös poikkeusoloissa - yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähellä ihmistä: vähentämällä onnettomuuksia, vastaamalla pelastustoiminnasta, osallistumalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen, rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa ja hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

Valtioneuvosto vahvisti valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026. Tavoitteissa huomioidaan kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet pelastustoimelle sekä onnettomuusuhat. Tavoitteiden tarkoituksena on varmistaa pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti. Tavoitteet ohjaavat pelastustoimen valtakunnallista sekä hyvinvointialueen pelastustoimen kehittämistä ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 6 §:ssä tarkoitettua palvelutasopäätöksen valmistelua sekä hyvinvointialueiden kanssa 10 §:n perusteella käytäviä neuvotteluja. Tavoitteena on parantaa pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta sekä kustannuksia ja tuottavuutta. Tavoitteet tulivat voimaan 11.1.2023. Valtakunnalliset strategiset tavoitteet on huomioitu Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä 2024–2027.

Toiminnan painopistealueet

1. Pohjois-Savon pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan sisäisten pääprosessien kuvaaminen, laadinta ja toimeenpano (I-vaihe) siten, että toimiala kykenee huomioimaan ja vastaamaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen (alueellinen itsehallinto) ja pelastustoimen hallinnonalan (SM, ISAVI) suunnasta samanaikaisesti tulevaan ohjaukseen ja pyyntöihin asianmukaisella tavalla.
2. Itä-Suomen aluehallintoviraston korjausmääräys 4.11.2025 ja valvonta-asian 2024 päättäminen

Itä-Suomen aluehallintovirasto oli pelastustoimen valvonnassaan havainnut, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasossa esiintyy pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 18 §:n mukaisia huomattavia epäkohtia pelastustoiminnan toimintavalmiusajan riskiruutukohtaisissa toteutumisissa Siilinjärven Vuorelassa ja Toivalassa. Pelastustoiminnan palvelutason huomattavan epäkohdan korjaaminen ja palvelutason saattaminen vastaamaan pelastustoimen järjestämislain 3 §:n vaatimusta edellyttää, että riskiluokkien mukaiset ensimmäisen vasteen toimintavalmiusajan 50 % vähimmäistavoitteet toteutuvat riskiruutukohtaisesti kaikissa alueen riskiruuduissa. Aluehallintovirastot siirtyivät vuoden 2026

alusta kansalliseen Lupa- ja valvontavirastoon, joka jatkossa valvoo kyseistä ISAVI/9711/2025 päävelvoitteen toteutumista 1.1.2026 lähtien voimassa olevan pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Itä-Suomen aluehallintovirasto asetti 4.11.2025 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle päävelvoitteen tehosteeksi 350 000 euron uhkasakon uhkasakkolain (1113/1990) 5§ ja 6 §:n mukaisesti.

Vuoden 2024 valvonta-asiaan Kuopion kantakaupungin riskiruutuihin liittyen, Itä-Suomen aluehallintovirasto ilmoitti, että Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tekemät korjaavat toimenpiteet olivat olleet riittäviä ja toimintavalmiusaikojen puutteet olivat korjaantuneet siten, että aluehallintovirasto päätti kyseisen valvonta-asian 15.1.2025.

3. Omavalvonta perustuu keskeisten mittareiden ja tunnuslukujen seurantaan sekä tietoperusteiseen päätöksentekoon (tiedolla johtaminen).
4. Pelastustoimen henkilökunnan osaamisen kehittäminen, joka mahdollistui erillisen hankerahoituksen myötävaikutuksella. Vuoden 2025 aikana toteutettiin mm. seuraavat kehityshankkeet: Henkilöstön osaamisen ja osaamisen ylläpidon kehittäminen ja julkisen hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) käyttöönotto, joka jatkuu edelleen vuonna 2026.
5. Valtioneuvoston asetuksen mukainen tilanne- ja johtokeskustoiminta 24/7 käynnistettiin huhtikuun alussa 2025.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat muutettuun talousarvioon

1TA61 Pelastus- ja turvallisuuspalvelut 1000 €	Alkuperäinen talousarvio 2025	Muutettu talousarvio 2025	Toteuma 31.12.	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatuotot	589	589	668	78 770	13,4
Toimintakulut	-26 535	-27 083	-26 651	432 164	-1,6
Toimintakate	-25 946	-26 494	-25 983	510 934	-1,9

Henkilöstö

	Henkilöstön määrä 31.12.	HTV	Netto- työpanos	Sairauspoissaolot pv / htv	Vaihtuvuus %
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	322	342	262	12,97	8,4 %

Lähde: MonetTieto 10.1.2026

Taulukon tunnusluvut eivät sisällä seuraavien ammattiryhmien henkilömääriä, koska niistä ei kerry henkilötyövuosia:

- sivutoimiset sopimuspelastajat, joita on poikkileikkauksena 397 henkilöä

Pohjois-Savon pelastuslaitos on talouden tiukkojen reunaehtojen mukaisesti pyrkinyt edelleen maksimoimaan työvuorosuunnittelun ja pelastusasemien välillä toteuttavien henkilöresurssisiirtojen mahdollisuudet henkilöstökulujen hillitsemiseksi, ja pelastuslaitos ei toteuta valmiuden ylläpitämistä ylityön keinoin. Toimenpiteet ovat olleet erittäin tehokkaita henkilöstökulujen hillitsemisen näkökulmasta, mutta käänteisenä tekijänä on ollut pelastusasemakohtaisten henkilövahvuuksien ja pelastusryhmän kokoisen pelastusmuodostelman sekä muodostelman suorituskyvyn liukuminen alle pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2/2025, SM) määriteltujen henkilövahvuuksien.

Sopimuspelastajat ovat päätoimisen pelastushenkilöstön tukena toimiva henkilöresurssi, jonka rekrytointitoimenpiteet ovat olleet hieman haasteellisia erityisesti maakunnan reuna-alueilla. Sopimuspelastajien rekrytointiin ja lukumäärän ovat vaikuttaneet mm. toimintaympäristön muutos, väestön ikärakenne sekä pelastuslaitoksen palveluntuotantomuodon uudistaminen. Pelastuslaitos otti käyttöön 8.5.2025 laaditun päätöksen mukaisesti sopimuspelastajien aktiivisuusrahan välille 1.7.2025-31.12.2026. Sopimuspelastajille kohdennettu aktiivisuusraha maksettiin ensimmäisen kerran 31.12.2025 ja aktiivisuusrahan vaikutus on ollut positiivinen.